

RUS DİLİNDE ZITLIK BİLDİREN ПРИ, У, ОТ ÖN EKLERİNİN SEMANTİK ANALİZLERİ*

Dr. Öğr. Üye. Muhammed TAŞKESEN LİGİL*

ÖZ

Ön ekler, Rus dil sisteminin temel konularından birisidir. Bu konu üzerine Rus dilinde sayısız kitap, tez ve makale yazılmıştır. Ancak ülkemizde bu konu üzerine sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Bu eksikliklerden dolayı öğrencilerimiz günlük iletişimde Rusça konuşurken çeşitli zorluklar yaşamaktadır. Bu eksiklikleri gidermek için bu konunun müfredatlarda yerini alması ve bu konu üzerine daha fazla bilimsel çalışma yapılması gerekmektedir. Rus dilinde ön ekler, Türk dilinden farklı olarak günlük hayatta sıklıkla kullanılır. Öyle ki Rusça ön ekleri bilmeden birbirimizle iletişim kurmamız mümkün değildir. Bu durumun temel nedeni Rus dilinin çekimli ve bükümlü bir dil olması ve Rus dilinde sözcüklerin önüne getirilen ön eklerin sayıca fazla olmasıdır. Ancak anadilimizde durum farklıdır. Çünkü Türkçe sondan eklemeli bir dildir ve yapısında fiillere eklenen ön ekleri barındırmaz. Bu bağlamda her iki dilin bu farklılıkları göz önünde bulundurularak bu çalışmada Rusçada önemli bir yeri olan *при, у, от* ön ekleri semantik açıdan incelenecektir. Türkçede somut olarak yer almayan ancak Rus dilinin önemli öğeleri olan bu ön eklerin her birinin temel anlamları, yan anlamları, çeşitli tablolar ve şekiller yardımıyla birçok örnek çerçevesinde detaylı olarak anlatılacaktır. Bu kapsamda hem Rus dilinde hem de diğer dillerde konuyla ilgili yapılmış bilimsel çalışmalar taranıp elde edilen kaynaklar incelenecek ve elde edilen bilgiler kapsamlı bir değerlendirme ile ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ön ekler, Son ekler, Semantik, Morfoloji, Dil bilim

SEMANTIC ANALYSIS OF PREFIXES ПРИ, OT, U THAT EXPRESS CONTRAST MEANING IN RUSSIAN LANGUAGE

ABSTRACT

Prefixes are one of the main issues of the Russian language system. Numerous books, theses and articles have been written on this subject in Russian language. However, a limited number of studies have been conducted on this subject in our country. Due to these shortcomings, our students experience various difficulties while speaking Russian in daily communication. In order to overcome these deficiencies, this issue needs to be included in the curricula and more scientific studies should be done on this subject. Prefixes in the Russian language are often used in everyday life, unlike the Turkish language. Such that we can not even communicate with each other without knowing the Russian prefixes. The main reason for this is the fact that Russian language is a declinable and inflected language, and there are a lot of prefixes in the Russian language. But in our native language, the situation is different. Because Turkish is a agglutinating language and does not contain prefixes added to verbs in its structure. In this context, we will examine these prefixes of *pri, u, ot*, which are important in Russian in this study, from a semantic point of view. The main meanings of each of these prefixes, which are not included in Turkish but are important elements of

* Bu Çalışma, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Savunulan Doktora Tezinin Bir Bölümünü Oluşturmaktadır.

* Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Rus Dili Ve Edebiyatı Bölümü, taskesenly25@mail.ru, ORCID No: 0000-0002-2020-9405

the Russian language, will be explained in detail in many examples with the help of their various meanings and various meanings. In this context, the scientific studies on the subject in both Russian and other languages will be analyzed and the obtained sources will be examined and the obtained information will be revealed with a comprehensive evaluation.

Keywords: Prefixes, Suffixes, Semantics, Morphology, Linguistics

GİRİŞ

Ruşçayı yabancı dil olarak öğrenen ancak anadili Türkçe olan bireyler arasında, ön eklerin sadece hareket fiilleriyle birlikte kullanıldığı fikri yaygındır. Fakat sanılanın aksine Rus dilinde ön ekler, Rus dil sisteminin önemli bir kısmını oluşturur ve hareket fiilleri dâhil bütün fiillerin önüne gelebilir. Rus dilinde ön ekler sadece fiillerle de sınırlı değildir. Aynı zamanda isimlere, sıfatlara, zamirlere ve zarflara da eklenebilir ve tıpkı fiillerde olduğu gibi sözcüklerin anlamını değiştirebilir. Türk dilinde Rusçadaki gibi fiillere eklenen ön ekler bulunmaz çünkü Türkçe sondan eklemeli bir dildir ve bu durum dilin yapısına aykırıdır. Dilimizde bazen pekiştirme amacıyla sözcüğe eklenen ve ön ek oldukları sanılan bazı pekiştirme sözcükleri ve ön sesler bulunur. Bu yapılar Rusçadaki gibi birer ön ek değildir. Çünkü ön ekler anlamları olan ve sözcüklere yeni anlamlar katan eklerdir. Bu yönüyle birbirleriyle zıt anlamlar oluşturan *при, у, от* ön ekleri çerçevesinde oluşturulan bu makalede, söz konusu ön eklerin temel anlamlarını, yan anlamlarını, bu ön ekleri alan fiillerle ilgili örnekleri tablolarla pekiştirerek semantik açıdan incelemeyi hedefliyoruz.

1. При- Ön Eki Alan Fiillerin Temel Anlamları

При-	<p>1. Достигнуть места, цели (куда?; что? к чему?) “Bir yere, bir hedefe, amaca ulaşmak/varmak”</p> <p>прийти, приехать, прибежать, прилететь; приклеить, прибить, приколоть</p> <p>2. Совершить действие не полностью (что?) “Bir eylemi düşük yoğunlukta yarım olarak yapmak, tam olarak bitirmemek”</p> <p>притормозить, приглушить, прикрикнуть; привстать, присесть, прилечь</p> <p>3. Довести действие до конца (кого? что?) “Bir eylemi sonuna kadar yapmak, sonuçlandırmak”</p> <p>приготовить, придумать, причесать, прибить</p>
-------------	---

Rus dilbilimci A.V. Nazarova'ya göre hareket fiilleri ve bu fiiller dışında kalan bazı fiiller *при* -ön ekini aldıkları zaman ulaşılması gereken en son noktaya ulaşmayı, varmayı bildirirler (Nazarova 2013a: 19-20): *приходить/прийти* ‘yürüyerek gelmek’,

приезжать/приехать ‘araçla gelmek’ ve diğer hareket fiilleri, *приближаться/приблизиться* ‘yaklaşmak’, *присылать/прислать* göndermek, *прибывать/прибыть* ‘varmak, ulaşmak gelmek’, *приземляются/приземлится* “yerleşmek, inmek”

- ✓ *Космический корабль **приводнился** в заданном районе.* “Uzay aracı, belirtilen bölgeye indi.”
- ✓ *Я обычно **прихожу** в университет минут за 10 до начала лекций.* “Genellikle ders başlamadan yaklaşık 10 dakika önce üniversiteye gelirim.”

Bir nesnenin diğer bir nesneyle olan ilişkisini belirten *ставить, класть, коснуться* fiilleri ve diğer bazı fiiller; **при** -ön ekini aldıkları zaman nesnelerin birbirlerine olan yakınlaşmalarını bildirirler: *приставить, приложить, приклеить, прикоснуться, привинтить, прикрепить, придать, присоединить, приделатъ*

- ✓ *Не **прикасайтесь** к горячему чайнику.* “Sıcak su ısıtıcısına dokunmayın.”

Встать, сесть, лечь, поднять, открыть fiilleri, **при**- ön ekini aldıkları zaman eylemin eksik ve yetersiz olduğunu belirtirler:

- ✓ *Когда я пришел, дверь была **приоткрыта**.* “**Geldiğim zaman kapı yarı açıktı.**”

Bazı fiiller **при**- ön ekini aldıkları zaman eklemek anlamını ifade ederler: *приписать, прикупить, пристроить*

- ✓ *К дому **пристроили** небольшую террасу.* “Eve küçük bir teras eklendi.”

Смотреть, слушать fiilleri **при**- ön ekini ve **-ся** son ekini aldıkları zaman yapılan eylemin yoğunlaştığı ve derinleştiği anlamı ortaya çıkar:

- ✓ ***Прислушайся!** Кажется, кто-то стучит в дверь.* “**Dinleyin! Galiba birisi kapıyı çalıyor.**”

Bazı fiiller **при**- ön ekini aldıkları zaman alışkanlık etmek, alışmak anlamlarını ifade ederler: *приучать/приучить* ‘alıştırmak’, *привыкать/привыкнуть* ‘alışmak’, *приручать/приручить* ‘kendine alıştırmak, terbiye etmek (genellikle yabani hayvanlar hk.)’

- ✓ *Мой сын с детства **привык** сам убирать у себя в комнате.* “Oğlum çocukluğundan beri kendi odasını kendi toplamaya alıştı.”

Bazı fiiller **при**- ön ekini aldıkları zaman çağrıda bulunmak, katılımı sağlamak anlamlarını ifade ederler: *призывать/призвать* ‘çağırarak, çağrıda bulunmak’, *привлекать/привлечь* ‘çağırarak, katılımını sağlamak’

- ✓ *К сожалению, мы не смогли **привлечь** к участию в семинаре многих студентов.* “**Maalesef, birçok öğrencinin seminare katılmasını sağlayamadık.**”

1.2 **При**- Ön Eki Alan Fiillerle İlgili Örnekler

- ✓ ***Приоткройте** немного окно, здесь очень душно.* “Pencereyi biraz aralayın, içerisi çok havasız.”

- ✓ Я **присмотрелся** к человеку, стоящему у двери в аудиторию, его лицо показалось мне знакомым. “Sınıfın kapısında duran kişiye dikkatle baktım, yüzü bana tanıdık geldi.”
- ✓ Проблема радиоактивности **привлекала** к себе внимание исследователей на протяжении десятков лет. “Radyoaktivite sorunu, araştırmacıların yıllardır dikkatini çekmiştir.”
- ✓ Он невольно **прислушался** к разговору в соседней комнате. “Bitişik dairedeki konuşmaya istemeyerek kulak misafiri oldu.”
- ✓ Как только поезд **приблизился** к станции, я выскочил из вагона. “Tren istasyona yaklaşır yaklaşmaz vagondan atladım.”
- ✓ С самого начала работы ученый **приучил** себя к строгому распорядку дня. “En başından beri bilim insanı, kendini sıkı bir çalışma ritmine alıştırdı.”
- ✓ История создания Д. Менделеевым периодической системы элементов **привлекает** к себе внимание исследователей на протяжении полутора веков. “D. Mendeleev’in periyodik cetveli oluşturma hikayesi, bir buçuk asırdır araştırmacıların dikkatini çekiyor.”
- ✓ **Присмотрись** к этому человеку: у него такое необычное лицо! “Şu adama dikkatle bak, sıra dışı bir yüzü var!”
- ✓ Семья увеличилась, и к дому пришлось **пристроить** еще две комнаты. “Aile büyüdü ve eve iki oda daha eklemek zorunda kalındı.”
- ✓ В 1927 году Корбюзье **принял участие** в конкурсе на лучший проект здания Лиги Наций в Женеве. “Corbusier, 1927’de Cenevre’deki Milletler Cemiyeti’ni kurma konusundaki en iyi proje yarışmasına katıldı.”
- ✓ Жюри **признало** проект архитектора лучшим. “Jüri, mimarın projesinin diğer projelerin en iyisi olduğuna karar verdi.”
- ✓ Зодчий **придумал** для этого здания специальную систему кондиционирования. “Mimar, bu bina için özel bir klima sistemi icat etti.”
 - ✓ Наибольшее количество памятников Древнего Египта **принесли** раскопки к северу от Гизы. “Eski Mısır’daki birçok anıt, Giza’nın kuzeyindeki kazılardan getirildi.”
- ✓ В древних каменных постройках **приходилось** ставить опоры близко одна к другой. “Antik taş binaların yapımında sütunların birbirine yakın olması gerekiyordu.”
- ✓ Расцвет древнеримского искусства **приходится** на 1-11 века до н.э. “Antik Roma sanatının en parlak dönemi M.Ö. 1-11. yüzyıllara aittir.”
- ✓ В мостостроении всегда **присутствует** технологический фактор. “Köprü yapımında daima bir teknolojik faktör bulunur.”
- ✓ В истории архитектуры наблюдались случаи, когда архитектурно-декоративные формы не соответствуют основной конструкции здания, **прикрывают** ее и создают о ней ложное представление. “Mimarlık tarihinde,

mimari ve dekoratif formların bir binanın temel yapısına uygun olmadığı, onu örttüğü ve onun hakkında sahte bir görüntü oluşturduğu vakalar olmuştur.”

1.3. При- Ön Eki Alan Fiillerin Yan Anlamları

- **Приносить/принести пользу, вред; радость, счастье, горе:** Yararı dokunmak, zarar vermek, mutluluk getirmek, acı vermek
- ✓ **Занятия спортом принесли мне большую пользу.** “Spor yapmak bana büyük yararlar sağladı.”
- **Прилагать/приложить силы, усилия, старания:** Çaba harcamak, göstermek, gayret sarf etmek
- ✓ **Студент приложил огромные усилия, чтобы успешно сдать экзамены.** “Öğrenci, sınavları başarıyla geçmek için büyük çaba gösterdi.”
- **Прилагать/приложить документы, фотографию:** Doküman, fotoğraf eklemek, yarıştırmak
- ✓ **К заявлению необходимо приложить свою фотографию.** “Fotoğrafınızı başvuru belgesine eklemelisiniz.”
- **Прислушиваться/прислушаться к мнению, к совету, к замечаниям, к словам:** Bazı görüş, tavsiye, açıklama ve sözlere kulak vermek/dinlemek
- ✓ **Он всегда прислушивается к мнению родителей.** “O, her zaman anne ve babasının fikirlerine kulak verir, onları dinler.”
- **Присмотреться к человеку:** Bir insana dikkatle bakmak, yakından bakmak, bir insana veya bir şeye alışmak
- ✓ **Надо присмотреться к новому сотруднику, прежде чем поручать ему ответственное дело.** “Onu, sorumlu bir işle görevlendirmeden önce yeni bir çalışma arkadaşına bakmak gerekir.”
- **Приступать/приступить к делу, к работе, к выполнению задания, к исполнению служебных обязанностей:** Bir işe, bir göreve başlamak; işe koyulmak, girişmek
- ✓ **Он хочет приступить к работе в понедельник.** “İşe, Pazartesi günü başlamak istiyor.”
- **Прививать/привить любовь к кому-либо, к чему-либо, интерес к чему-либо:** Birine, bir şeye karşı aşk, sevgi beslemek; sevgi aşılamak; birine, bir şeye ilgi duymak
- ✓ **Отец привил сыну любовь к географии.** “Baba, oğluna coğrafya sevgisi aşıladı.”

2. У- Ön Eki Alan Fiillerin Temel Anlamları

У-	<p>1. Удалиться откуда-то (откуда? куда?) “Bir yerden ayrılmak uzaklaşmak anlamını verir”</p> <p>уйти, уехать, убежать, уползти, унести, увезти, увести</p> <p>2. Уменьшить в размерах (что?)</p>
----	--

<p>“Bir şeyin boyutunu, ölçüsünü azaltmayı, eksiltmeyi, küçültmeyi ifade eder.” укоротить, ушить, урезать; усохнуть, ужариться, увариться</p> <p>3. Удержаться в том же состоянии (где?)</p> <p>“Tutunmak ayakta kalmak, ayakta durmak anlamlarını ifade eder.” усидеть, устоять, утерпеть, улежать</p> <p>4. Довести действие до конца (кого? что?)</p> <p><u>“Eylemi sonuna kadar yapmak, sonuçlandırmak”</u></p> <p>услышать, увидеть, усовершенствовать, укусить, усыпить, убить</p>

Nazarova'ya göre hareket fiilleri ve birtakım fiiller **y- ön ekini aldıkları zaman bir yerden uzaklaştırmak ya da uzaklaştırmaya zorlamak anlamlarını ifade ederler.** (Nazarova 2013b: 38): *уехать/уезжать* ‘bir daha dönmek üzere araçla gitmek’, *уходить/уйти* ‘bir daha dönmek üzere yürüyerek gitmek’, *уносить/унести* ‘bir daha getirmemek üzere elde götürmek’, *увозить/увезти* ‘bir daha getirmemek üzere araçla götürmek’ ve diğer hareket fiilleri, *удалять/удалить* ‘uzaklaştırmak, çekmek’, *убирать/убрать* ‘toplamak, ortadan kaldırmak’

- ✓ *Летом обычно мы уезжаем на дачу, но в этом году вся семья уехала к морю.* “Yaz aylarında genellikle yazlığa gideriz, ancak bu yıl bütün aile denizde yüzmeye gittik.”

Yer değiştirme anlamı bildiren fiiller y- ön ekini aldıkları zaman yapılan eylemin nesnenin bütün yüzeyini kapsadığını ve tamamıyla yapıldığını bildirirler: *усыпать/усыпать* ‘her tarafa taneli bir malzeme dökmek’ *увешивать/увешать* ‘her tarafa bir şeyler asmak, kaplamak’ *устанавливать/установить* ‘her tarafa bir şeyler koymak, eşyalarla kaplamak’

- ✓ *Вся комната актрисы была уставлена цветами.* “Oyuncunun odası çiçeklerle doluydu.”

Bazı fiiller y- ön ekini aldıkları zaman eylemin bütün zorluklara ve kötü şartlara rağmen yapıldığını ifade ederler: *удерживать/удержать* ‘bir şeye karşı tutmak, *удерживаться/удержаться* ‘kendini bir şeye karşı tutmak, *устоять* ‘ayakta kalmak, karşı koymak, bir şeye dayanmak, *усидеть* ‘yerinde oturmak, ayağa kalkmamak, oturmayı becermek’, *уцелеть* ‘hayatta kalabilmek’, *уживаться/ужиться* ‘biriyle birlikte yaşayabilmek, geçinmek, anlaşabilmek’, *упрашивать/упросить* ‘yalvarmak, yalvara yalvara ikna etmek’, *уговаривать/уговорить* ‘ikna etmek’, *умолять* ‘yalvarmak’, *уверять/уверить* ‘söz vermek, sözlü olarak garanti vermek’ (Nazarova 2013c: 39)

- ✓ *Многие древние сооружения уцелели, несмотря на войны и стихийные бедствия.* “Savaşlara ve doğal afetlere rağmen birçok eski yapı ayakta kalabildi.”
- ✓ *Маленьким детям очень трудно усидеть на месте.* “Küçük çocukların yerlerinde hareketsiz oturmaları çok zordur.”

Sıfatlardan türemiş fiiller yani sıfat fiiller ve sıfatlar; y- ön eki aldıklarında bir nesnenin ya da bir kişinin durumunun değiştirildiğini bildirirler: *улучшатъ/улучшить* iyileştirmek *ухудшатъ/ухудшить* kötüleştirmek *ускорятъ/ускорить* çabuklaştırmak *упрощатъ упростить* basitleştirmek *усложнятъ/ усложнить* zorlaştırmak *украшатъ украсить* süslemek *укрепятъ/ укрепить* sağlamlaştırmak *успокаиватъ/ успокоить* sakinleştirmek *удлинятъ/ удлинить* uzatmak *укорачиватъ/ укоротить* kısaltmak *усыновлятъ/ усыновить* bir erkek çocuğu evlât edinmek *удочерятъ/ удочерить* bir kız çocuğu evlât edinmek

- ✓ *Врач **успокоил** больного, сказав ему, что после курса лечения его состояние обязательно **улучшится**.* “Doktor, tedavinin ardından hastanın durumunun iyileşeceğini söyleyerek hastasını sakinleştirdi.”
- ✓ *Морской воздух и плавание обязательно **укрепят** нервы.* “Deniz havası ve yüzme, sinirleri yatıştırır.”

Сесть, лечь, строитъ fiilleri, y- ön ekiyle ve ся- son ekiyle kullanıldıkları zaman yapılan eylemin rahatlığını, kolaylığını ifade ederler. *усаживаютъ/усесть* ‘birine rahat bir yer bulup oraya oturtmak’, *усаживаться/усесться* ‘kendine rahat bir yer bulup oraya oturmak’, *укладываютъ/улечь* ‘rahat rahat yatırmak’, *укладываются/улечься* ‘rahat rahat yatırmak, устраивать/устроить’ *‘birine rahat bir yer bulmak*

- ✓ *Больного **уложили** в постель в 8 часов.* “Hasta, saat 8’de yatağa yatırıldı.”

2.1. У- Ön Eki Alan Fiillerle İlgili Örnekler

- ✓ *Хозяйка **усадила** гостью в кресло и предложила чай или кофе.* “Ev sahibesi, konukları bir sandalyeye oturttu ve onlara çay ve kahve ikram etti.”
- ✓ *Нам с трудом удалось **успокоить** подругу после неудачно сданного экзамена.* “Sınavı kötü geçen kız arkadaşımızı sakinleştirmek kolay olmadı.”
- ✓ *Приводя в порядок комнату, я **убрал** все свои вещи в шкаф.* “ Odayı düzene koyduktan sonra, eşyalarımı dolaba yerleştirdim.”
- ✓ *Когда космический корабль **удаляется** от Земли, земное притяжение ослабевает.* “Uzay gemisi Dünya’dan uzaklaştığında, yerçekimi zayıflar.”
- ✓ *Я постарался **уговорить** своих одноклассников пойти на выставку в Музей им. А. Пушкина.* “Sınıf arkadaşlarımı A. Puşkin Müzesine gitmeye ikna etmeye çalıştım.”
- ✓ *Войдя в аудиторию и взяв экзаменационный билет, я совершенно **успокоился**.* “Dersliğe girip sınav biletini alınca, tamamen sakinleştim.”
- ✓ *После известного пожара 1812 года в Москве **уцелело** несколько каменных зданий.* “ Moskova’da 1812 yılının meşhur yangınından sonra sadece birkaç taş bina ayakta kalabildi.”
- ✓ *Дул такой сильный ветер, что люди еле-еле **удерживались** на ногах.* “Rüzgâr öyle şiddetli esiyordu ki, insanlar güçlkle ayakta duruyordu.”

- ✓ По радио передавали, что мороз на следующей неделе немного **усилится**. “Radyoda önümüzdeki hafta, soğukların biraz daha artacağı bildirildi.”
- ✓ В доме никого нет, хозяйева **уехали** на месяц в отпуск. “ Evde kimse yok, ev sahipleri bir ay tatil yapmaya gittiler.”
- ✓ Мы все удобно **уселись** на диван перед телевизором. “Herimiz televizyonun önündeki kanepeye rahatça kurulduk.”
- ✓ К вечеру погода **ухудшилась**: пошёл мокрый снег. “Akşama doğru hava iyice bozuldu. Kar, sulu serken yağmaya başladı.”
- ✓ Родители долго **уговаривали** ребёнка выпить горькое лекарство, но так и не смогли **уговорить**. “Ebeveynler, uzun süre çocuğu acı ilacı içmeye ikna etmeye çalıştılar, ancak başaramadılar.”
- ✓ Как трудно **усидеть** весной дома, когда на улице такая солнечная и тёплая погода! “ Yazın dışarıda hava böylesine güneşli ve sıcak olduğunda evde oturmak ne kadar da zor!”
- ✓ На твоём месте я бы **укоротила** плащ на пару сантиметров. “Yerinde olsaydım yağmurluğumu birkaç santimetre kısaltırdım.”
- ✓ Нас было пятеро, поэтому мы все не могли **уместиться** в машине. “ Beş kişiydik, bu yüzden herimiz arabaya sığamıyorduk.”
- ✓ Хозяин **усадил** гостя в кресло и предложил ему сигареты. “ Ev sahibi, müşteriyi koltuğa oturttu ve ona sigara ikram etti.”
- ✓ Мать с трудом **успокоила** плачущего ребенка. “Annesi ağlayan bebeğini güçlkle sakinleştirdi.”
- ✓ Приводя в порядок комнату, я **убрал** книги в шкаф. “Odayı düzene sokup, kitapları dolaba kaldırdım.”
- ✓ Вся комната была **установлена** книгами по математике. “Odanın tamamı matematik kitaplarıyla doluydu.”
- ✓ Шофёр затормозил, и я с трудом **устоял** на ногах. “Şoför, frene bastı ve ben güçlkle ayakta durabildim.”
- ✓ Как ты хорошо **устроился!** Жена и работает, и дома всё делать успеваешь. “Sen ne kadar rahatsın! Eşin hem çalışıyor, hem de evdeki işlere yetişiyor.”
- ✓ В Москве и Московской области **установилась** тёплая, сухая погода. “ Moskova; ılık, yağmursuz bir hava küttlesi içindedir.”
- ✓ Соседки раздвинулись и **усадили** меня на лавочку перед домом. “Komşu kadınlar oturdukları iskemlede yer açıp beni oraya oturtular.”
- ✓ Античная традиция никогда не **угасала** в архитектуре Италии. “İtalya mimarisinde var olan eski bir gelenek hiçbir zaman sönük kalmadı.”
- ✓ Мастера барокко часто **украшали** мосты скульптурами. “Barok mimarisinin ustaları köprüleri sıklıkla heykellerle süslediler.”
- ✓ Вода из озера **убывает** за счёт испарения с его поверхности. “Yüzeydeki buharlaşma nedeniyle göldeki su azalır.”

- ✓ *Водопадные сооружения удерживают значительные объемы воды перед собой.* “Şelale, yapısı gereği önünde önemli miktarda su biriktirir.”
- ✓ *Испаряясь с поверхности океана и суши, вода увлажняет атмосферу.* “Okyanus ve toprak yüzeyinden buharlaşan su, atmosferi nemlendirir.”

2.2. У- Ön Eki Alan Fiillerin Yan Anlamları

- **Уходить/уйти на пенсию, в отставку: Emekli olmak, istifa etmek**
 - ✓ *В России женщины имеют право уйти на пенсию в пятьдесят пять лет, а мужчины в шестьдесят.* “Rusya’da kadınlar elli beş yaşında; erkekler ise altmış yaşında emekliye ayrılabilirler.”
- **Уходить/уйти от дел, от ответственности: Bir işten, sorumluluk almaktan kaçmak**
 - ✓ *Он не заслужил уважения коллег, потому что всегда старался уйти от ответственности.* “İş arkadaşlarının saygısını kazanamadı, çünkü sorumluluk almaktan hep kaçtı.”
- **Укладываться/уложиться в срок: Zamanı yetirememek**
 - ✓ *Он слишком много времени потратил на эксперименты, поэтому теперь ему будет трудно уложиться в срок с написанием диссертации.* “Deneylerle çok fazla zaman harcadı, bu nedenle şimdi tezi zamanında yazması zor olacak.”
- **Уживаться с людьми: İnsanlarla geçinmek**
 - ✓ *Он проработал на этом месте несколько лет, но так и не смог уживаться с коллегами.* “Burada birkaç yıl çalıştı, ancak meslektaşlarıyla geçinemedi.”
- **Устраиваться/устроиться на работу: İş bulmak**
 - ✓ *В связи с кризисом для некоторых выпускников будет трудно устроиться на хорошую работу.* “Krizle ilgili olarak, bazı mezunların iyi bir iş bulmaları zor olacaktır.”
- **Удерживаться/удержаться от желания :Bir isteğe/arzuya karşı kendini tutmak, direnmek**
 - ✓ *Трудно в хороший апрельский день удержаться от желания прогулять занятия.* “Güzel bir Nisan gününde dersleri asma arzusuna direnmek zordur.”

3. От- Ön Eki Alan Fiillerin Temel Anlamları

От- (ото-)	1. Удалиться на некоторое расстояние (от кого? от чего? что? от чего?)
---------------	--

	<p>“Bir şeyden uzaklaşma eylemi” <i>отойти, отъехать, отбежать, отлететь, отпрыгнуть; оторвать, откусить</i></p>
	<p>2. <i>Направиться куда-либо (что? кому? куда?)</i> “Bir yönde harekette bulunmak, araçla veya yaya olarak bir şeyi götürmek.” <i>отнести, отвести, отвезти</i></p> <p>3. <i>Полностью (навсегда) закончить действие</i> “Bir eylemi kesin olarak, tamamen gerçekleştirmek” <i>отлюбить, отработать, оттанцевать, отзаниматься, отучиться</i></p> <p>4. <i>Отказаться от чего-либо (что делать?)</i> “Bir şeyden vazgeçmeyi belirten eylem” <i>отговорить, отсоветовать, отучить</i></p> <p>5. <i>Совершить действие в ответ на другое (за что?)</i> “Bir eylemin bir şeye karşılık yapıldığını ifade eder” <i>отблагодарить, отплатить, отработать, отдарить</i></p> <p>6. <i>Довести действие до конца (что?)</i> “Eylemi sonuçlandırmak” <i>отремонтировать, отрегулировать, отыскать, отдать</i></p>

Rus dilbilimci N.T. Antonoviç'e göre bazı hareket fiilleri ve bir kişinin ya da bir nesnenin yer değişikliğini bildiren *ставить, стать, сесть, ступить, толкнуть, бросить, кинуть* fiilleri *от-(ото-)* ön ekini aldıkları zaman nesneden çok fazla uzaklaşmadığını ifade ederler. (Antonoviç 2015a: 39) *отходить/отойти* 'yürüyerek ayrılmak, uzaklaşmak', *отбегать/ отбежать* 'koşarak ayrılmak, uzaklaşmak', *отъезжать/отъехать* 'araçla ayrılmak, uzaklaşmak', *отлетать отлететь* 'uçarak ayrılmak, uzaklaşmak', *отползать/отползти* 'sürünerek ayrılmak, uzaklaşmak', *отгонять/отогнать* 'kovmak, uzaklaştırmak', *относить/ отнести* 'bir eşyaı götürüp bırakmak', *оставлять/оставить* 'bir tarafa koymak', *отступать/отступить* 'geri çekilmek, geriye doğru adım atmak', *отсесть* 'yanında oturduğu kişiden ya da nesneden ayrılıp başka bir yere oturmak', *отсадить* 'yanında oturduğu kişiden ya da nesneden ayırıp başka bir yere oturtmak', *оттолкнуть(ся)* 'iterek uzaklaştırmak (uzaklaşmak)'

- ✓ **Отойди** *подальше, собака может укунить тебя.* “Öteye git, köpek seni ısırabilir.”
- ✓ *Прочитав письмо, Галина отложила его в сторону и стала писать ответ.* “Galina, mektubu okuduktan sonra bir kenara koydu ve bu mektuba cevap yazmaya başladı.”

Geçişli hareket fiilleri üyesi olan *отнести, отвести, отвезти* fiilleri **от-** ön ekini aldıkları zaman bir yere ve amaca ulaşıldığı anlamını ifade ederler.

- ✓ **Отнесла** *письмо на почту?* “Mektubu postaneye götürdün mü?”
- ✓ *Один из гостей сказал нам, что отвезёт нас домой на машине.* “Konuklardan biri bizi arabayla eve götüreceğini söyledi.”

Bir nesneyi başka bir nesne veya alet kullanarak bölümlere ayırma anlamında

kullanılan fiiller olan; *резать, пилить, рубить, колоть, ломать, рвать, кусать, грызть* **от-** ön ekini aldıkları zaman, bir nesnenin tamamından bir parça, bölüm koparmak anlamını ifade ederler: (Antonoviç 2015b: 40) *отрезать* keserek bir parça ayırmak *отпиливать/отпилить* testere ile keserek bir parça ayırmak *отрубать/отрубить* balta ile keserek bir parça ayırmak *откалывать/отколоть* bir şey ile vurup kırarak bir parça ayırmak *отламывать/отломать* elle kırarak bir parça ayırmak *отрывать/оторвать* elle kopararak parça ayırmak *откусывать/откусить* ısırarak bir parça ayırmak *отвинчивать/отвинтить* vidalı bir parçayı sökmek *отключать/отключить* bağlantıyı kesmek *отстегивать/отстегнуть* düğme veya fermuarla bağlı olan bir parçayı ayırmak, sökmek vs.

- ✓ **Отрежьте**, пожалуйста, этим ножом тонкий кусочек сыра. “Bu bıçakla ince bir dilim peynir kesin lütfen!”
- ✓ **Медицинская сестра отломила** кончик ампулы и наполнила шприц лекарством. “Hemşire ampulün ucunu kırdı ve şırıngayı ilaçla doldurdu.”

Bir nesnenin yer değiştirmesini ifade eden fiillerin grubunda olan *лить, сыпать*, ayrıca *лить, брать* fiilleri **от-** ön ekini aldıkları zaman; herhangi bir şeyden bir miktar dökmek, bir parça ayırmak anlamlarını belirtirler: *отсыпать, отлить, отпить, отобрать*.

- ✓ **Отлейте** немного воды из чайника. “Çaydanlıktan biraz su dökün.”
- ✓ **Нужно отсыпать** часть муки из пакета в банку. “Unun bir kısmını paketten kavanoza dökmek gerekiyor.”
- ✓ **Отберите** книги, которые вам нужны, остальные поставьте на полку. “İhtiyacınız olan kitapları seçin, gerisini rafta bırakın.”

От- ön eki alan bazı fiiller, bir nesnenin diğer bir nesneden ayrıldığını bildirirler: *отсоединить, отвинтить, отвязать, открепить, отстегнуть, отклеить, отключить*.

- ✓ **Кто отклеил** марку от конверта? “Zarfin üzerindeki pulu kim çıkardı?”

Bazı fiiller, **от-** ön ekini aldıkları zaman bir şeyden vazgeçmek ya da bir şeyden vazgeçirmeye zorlamak anlamlarını ifade ederler: *отговаривать/отговорить* “konuşarak vazgeçirmek” *отсоветовать* “tavsiye etmemek” *отучить* “bir alışkanlıktan vazgeçirmek” *отвыкать/отвыкнуть* “alışkanlığını kaybetmek” *отклонять/отклонить* reddetmek *отказывать(ся) отказать(ся)* reddetmek (vazgeçmek) *отменять/отменить* “iptal etmek, kaldırmak vs.”

- ✓ **Мать отговорила** сына купаться в такую холодную погоду. “Annesi, oğlunu bu soğuk havalarda banyo yapmaktan vazgeçirdi.”
- ✓ **Не могу отказать**ся от вашего предложения. “Teklifinizi reddedemem.”

3.1. **От-** Ön Eki Alan Fiillerle İlgili Örnekler

- ✓ К специальным методам обычно **относят** математические, психологические, и многие другие методы. “Özel yöntemlere, genellikle matematik, psikolojik ve diğer pek çok yöntemlerden biri sayılır.”
- ✓ Постепенно произошло разделение труда: скотоводство **отделилось** от земледелия, земледелие от ремесла, появилась торговля. “İşgücünün bölünmesi yavaş yavaş gerçekleşti: Hayvancılık tarımdan ayrıldı; tarım zanaatten ayrıldı; ardından ticaret ortaya çıktı.”
- ✓ Из-за нехватки ресурсов общество должно определить, что нужно иметь немедленно, что можно **отложить** и от чего можно вообще **отказаться**. “Kaynak yetersizliği yüzünden toplum; neyin gerekli olduğunu, neyin ertelenebileceğini ve neyden vazgeçileceğini derhal belirlemelidir.”
- ✓ После производства товар **отправляется** на склад. “Üretimden sonra mallar, depoya gönderilir.”
- ✓ В современном бизнесе лицу фирмы **отводится** немалая роль. “Şirketin sahibi modern iş dünyasında önemli bir rol oynamaktadır.”
- ✓ Человек должен **относиться** к природе не просто как к источнику ресурсов, а как к ценностной модели. “Bir kişi doğayı yalnızca bir kaynak olarak değil, aynı zamanda bir değer modeli olarak değerlendirmelidir.”
- ✓ При наличии хорошей прибыли многие фирмы **отчисляют** деньги на благотворительность. “Pek çok firma, kâr elde ettikleri zamanlar hayır işleri için para tahsis etmektedirler.”
- ✓ Фотограф попросил нас **отступить** немного назад. “Fotoğrafçı, biraz geriye doğru gitmemizi istedi.”
- ✓ Когда мы приехали на станцию, поезд уже **отошёл**. “İstasyona vardığımızda tren çoktan gitmişti.”
- ✓ Мне сегодня в метро чуть не **оторвали** рукав от пальто. “Bugün metroda az kalsın paltomun kolunu yırtacaklardı.”
- ✓ Друзья нам **отсоветовали** идти на эту выставку. “Arkadaşlar bize bu sergiye gitmememizi tavsiye ettiler.”
- ✓ Сейчас уже поздно, лучше **отложить** наш разговор на завтра. “Artık geç oldu, sohbetimizi yarına ertelersek daha iyi olur.”
- ✓ Ты налил в вазу слишком много воды, и если в неё поставить цветы, половина выльется на стол. Так что лучше немного **отлить**. “Vazonun içine çok fazla su döktün. Eğer içine çiçek koyarsan, suyun yarısı masanın üzerine dökülür. Bu yüzden suyun birazını döksen daha iyi olur.”
- ✓ Мальчик **оттолкнулся** от бортика бассейна и быстро поплыл назад. “Çocuk, havuzun kenarından çekildi ve geriye doğru hızlıca yüzmeye başladı.”
- ✓ Студент пропустил несколько семинаров, и ему придётся **отработать** их после занятий. “Öğrenci, birkaç semineri kaçırdı, ancak derslerden sonra onları telafi edecek.”

- ✓ **Отступите** немного назад, **отставьте** правую ногу в сторону. “Biraz geride durun, sağ ayağınızı yan tarafa çekin.”
- ✓ *Когда мы прибежали на станцию, поезд уже отошел.* “İstasyona vardığımızda tren gitmişti.”
- ✓ **Отгони** от меня эту собаку! Она мне испачкает пальто! “Bu köpeği benden uzaklaştır. Paltomu kirletecek.”
- ✓ *Если Салим тебе мешает своими разговорами, отсядь от него подальше.* “Salim konuşmalarıyla seni rahatsız ediyorsa, yanından kalk, başka bir yere otur.”
- ✓ *Дети подожгли петарду и отбежали в сторону.* “Çocuklar hava-i fişеđi ateşledikten sonra ondan koşarak uzaklaştılar.”
- ✓ **Отрежь** мне, пожалуйста, от этой буханки один кусок. “Bu ekmekten bana bir parça keser misin?”
- ✓ *Айсберги образуются, когда от материкового льда откалываются огромные куски и падают в море.* “Kara buzulundan koca parçalar kırılıp denize düştüğünde ortaya buz dağları çıkar.”
- ✓ *Я всё яблока целиком не съем. Отрежь тебе половину?* “Bu elmanın tümünü yiyemem. Yarısını sana keseyim mi?”
- ✓ *На улице тепло. Если хочешь, отстегни от куртки капюшон. Всё равно ты его одевать не будешь.* “Hava sıcak. İstiyorsan kapüşonu çıkar. Ne de olsa onu giymeyeceksin.”
- ✓ *Нужно поменять прокладку, а я никак не могу отвинтить кран.* “Contaı değiştirmek lazım, ancak ben musluğun vidasını sökemiyorum.”
- ✓ *Методом перегонки отделяют жидкость от растворенных в ней твердых веществ.* “Sıvı, içindeki damıtılmış katı maddelerden damıtma yöntemi ile ayrılır.”

3.2. От- Ön Eki Alan Fiillerin Yan Anlamları

- **Отходить/отойти от темы, от вопроса, от существа дела:** Bir konudaki soruna, konuya deđinmeden başka bir konuya geçmek
- ✓ *Увлечшись спором, мы отошли от существа обсуждаемой проблемы.* “Tartışmaya daldığımız için, görüşülen konunun özünden ayrıldık.”
- **Отступать/отступить от правил, от нормы, от своих принципов, от своего решения:** Her hangi bir kurala, karara, prensibe uymamak
- ✓ *Волевые люди обычно не отступают от принятого решения.* “İradeli insanlar, aldıkları kararlardan genellikle geri adım atmazlar.”
- **Отводить/отвести кандидатуру, обвинение:** Bir adaylığı, suçlamayı reddetmek
- ✓ *Его кандидатору отвели, так как он не имеет достоточного опыта для выполнения этой работы.* “Bu işi yapmak için yeterli deneyime sahip olmadığı için, adaylığı reddedildi.”

- **Откликаться/откликнуться/отзываться/отозваться на призыв на обращение, на призыв, на просьбу, на горе, на звонок:** Bir davete, çağrıya, aramaya, teklife, haykırışa karşılık vermek, cevap vermek
- ✓ *На призыв московских рабочих горячо откликнулись трудящиеся других городов* “Diğer şehirlerde yaşayan emekçiler, Moskova işçilerinin çağrısına sıcak bir şekilde karşılık verdiler.”
- ✓ *Чуткий человек всегда отзывается на горе других.* “Duyarlı bir kişi başkalarının mutsuzluğuna karşı her zaman duyarlı olur.”
- **Отзываться/отозваться (о ком? о чем? как?):** Birisi ya da bir şey hakkında kendi fikrini beyan etmek, açıklamak
- ✓ *Преподаватель хорошо отозвался о студенте Николаеве, о его выступлениях на семинарах.* “Öğretmen, seminerlerdeki konuşmalarıyla ilgili olarak öğrenci Nikolayev hakkındaki fikirlerini açıkladı.”
- **Откладывать/отложить разговор, встречу, собрание:** Bir konuşmayı, buluşmayı, toplantıyı ertelemek
- ✓ *Сейчас уже поздно. Отложим наш разговор.* “Artık geç oldu. Sohbetimizi erteleyelim diyorum.”
- **Отрываться/оторваться от коллектива:** Topluluktan kopmak, ilişkisini kesmek
- ✓ *Его упрекнули в том, что он оторвался от коллектива и не участвует в общей работе.* “İşçi grubuyla olan ilişkisini kestiği ve ekip çalışmasına dahil olmadığı için ona sitem edildi.”

Sonuç

Çalışmada ön eklerin, fiilin önünde bulunarak fiilin önemli bir kısmını oluşturduğu ve yeni anlamların oluşmasına katkıda bulunduğu görülmüştür. Ön ek; kelimenin kökünü, anlamsal ve dil bilimsel açıdan değiştirdiği tespit edilmiş, *bir fiilin ön ekler aracılığıyla yeni anlamlı birçok fiil oluşturduğu gözlemlenmiştir: Örneğin; менять “değiştirmek” применять “tatbik etmek, uygulamak” сменять “değiştirmek, yenilemek” отменять “iptal etmek, kaldırmak” разменять “bozdurmak (parayı)” заменять “yerine geçirmek; yerine koymak” bir başka fiil olan печатать “bastırmak, yayımlamak” fiilinin önüne farklı anlamlı ön ekler eklendiğinde semantik açıdan yeni anlamlı ön ekli fiiller ortaya çıkmıştır: запечатать “mühürlemek” напечатать “basmak, yayımlamak” распечатать “çıktı almak” ön ekli fiilleri bunlardan birkaçıdır.*

Yukarıda bahsi geçen özelliklerin yanı sıra, çalışmada bir de zıtlık oluşturan *при, у ve от*, ön eklerinin semantik analizleri yapılmıştır. Bu ön eklerin her birinin temel anlamları, yan anlamları incelenip bu ön eklerle ilgili çok sayıda örnek verilmiştir. Rus dilbilimcilerin yapmış oldukları çalışmalar ışığında konunun daha iyi özümsemesine katkıda bulunulmuştur.

Çalışma, ayrıca farklı dil ailelerine mensup Rusça ve Türkçedeki ek ve köklerin benzerlik ve farklılıklarına yönelik bazı bulgu ve sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Ortaya çıkan bu bulgu ve sonuçlardan bazıları şunlardır:

- ❖ Rus dili, Slav dilinin bükümlü grubuna ait bir dildir. Türk dili ise Oğuz grubu eklemeli ya

da bitişken dil özelliğine sahip bir dildir.

- ❖ Rus dilinde kelime türetimi veya kelime değişimi kelime köküne ön ek, son ek veya iç ek eklenerek oluşur. Türk dilinde ise kelime türetimi kelimenin köküne son ek veya yapım ekleri eklenerek oluşur.
- ❖ Rus dilinde kelimenin kökü genelde tek başına bir anlam ifade etmezken Türk dilinde kök, tek başına bir anlam taşıyabilir ve cümle içinde cümlenin bir ögesi konumunda olabilir. Rus dilinde *беда, бедный, бедность, обеднеть, беденький* gibi sözcüklerde kök, **-бед-**; *искатель, искать, поиск, искание* sözcüklerinde ise kök **-иск-** olur. Türk dilinde ise balıkçılar örneğinde kelimenin tümüyle anlam ilişkisi bulunan “balık” sözcüğü bu sözcüğün köküdür.
- ❖ Her iki dilde kök, sözcüğün anlamını taşıyan temel etkidir.
- ❖ Türk dili, sondan eklemeli bir dil olduğundan ve morfoloji sisteminde kelimelerin ön ekleri olmadığından ön ekli kelime türetimi de yoktur.
- ❖ Rus dil sisteminin bel kemiği olan ön ekleri iyice özümsemek günlük iletişimde çok büyük kolaylıklar ve avantajlar sağlayacaktır.
- ❖ Sözcüğün önüne gelen ön ekin anlamını bilmek, ön ek ve kökü birbirinden ayırabilmek ve ön eklerin ana anlamlarını bilmek son derece önemlidir, çünkü bu sayede cümle ve metinler daha kolay anlaşılır.
- ❖ Ön ek konusu, müfredatlarda yerini alıp görsel materyallerle anlatıldıktan sonra ve belli sayıda örnek çalışıldıktan sonra genel kurallar iyice anlaşılır ve ön ek seçimi zor gelmez. Sonuç olarak ~~da~~ bu sistemi kavradıktan sonra ortaya çıkan yeni fiillerin anlamları daha kolay benimsenir, kelimeler daha kolay ezberlenir ve bu sayede kelime hazinesi büyük ölçüde genişler, konuşma pratiği kazanılır, fiille birlikte kullanılacak ismin hali ve zamiri daha kolay bulunur.
- ❖ Edebiyatta ve konuşma dilinde ön ekler kullanıldığı zaman anlatmak istediğimiz düşünce berraklaşır ve tam bir netlik kazanır.

KAYNAKLAR

ANTONOVİÇ, N.T. Zub, J.A., Kalivo, İ.V., (2015). *Pasobiye Po Russkomu Yazıku “Glagolniye Prstavki: Znaçeniye i İspolzovaniye” Dlya İnostrannih Studentov*, Gorki: Bgsha

BABAYSEVA V.V., ÇESNOKOVA, L.D., (1993). *Ruskiyy Yazık: Teoriya Uçebnoye Dilya 5-9 Klassov*, Moskva: Vtaroye İzdaniye,

BARANOV, M.T., (1984). *Ruskiyy Yazık: Spravoçniye Materiyalı, Uçebnoye Pasobiye, Dilya Uçaşihnya*, Moskva: Çetvertoye İzdaniye.

BARİKİNA, A.N., (1981). *İzuçeniye Glagolnih Prstavok, Vtaroye İzdaniye, Moskva: İzdatelstva “Ruskiyy Yazık”*

NAZAROVA, A.V.. (2013). *Glagolniye Prstavki: Metodiçeskiye Ukazaniya Po*

Ruskomu

Yazıku Dlya İnostrannih Studentov Tretovo Kursu, Moskva.

YAKUBOVSKAYA , M.Yu., (2008). **Glagolniye Prefiksi Russkovo Yazıka:**

Znaçeniye i Osobennosti Upotrobleniya, Vtaroye İzdaniye, İzdatelska Poligrafiçeskiy Sentr "Kiyevskiy Universitet"